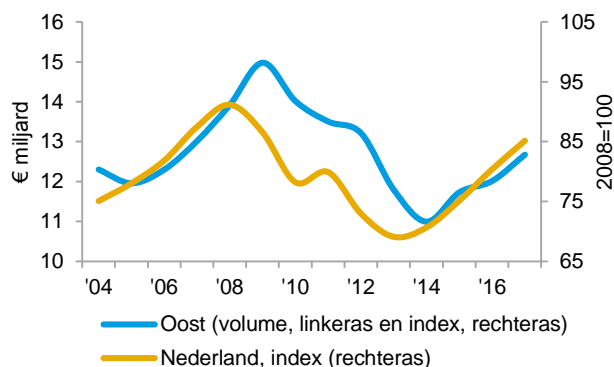

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actuele economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

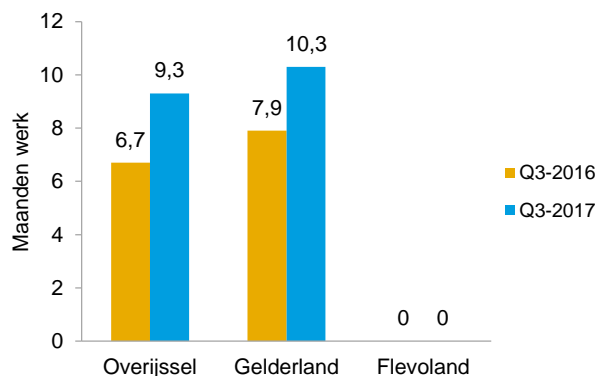

Bouwproductie groeit met 5,5%

Uit de raming van de regio Oost blijkt de totale bouwproductie met 5,5% te groeien ten opzichte van vorig jaar. Het totale productievolume komt daarmee uit op € 12,7 miljard. In de landelijke productie heeft landsdeel Oost een aandeel van bijna een vijfde. Flevoland is de sterkst presterende provincie in dit landsdeel met een groei van bijna 23%.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2015)

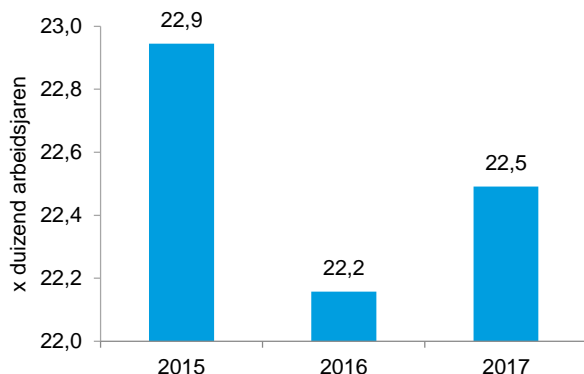
Orderportefeuilles

Werkvoorraad neemt toe

De werkvoorraad van bouwbedrijven was in het derde kwartaal van 2017 in twee van de drie provincies substantieel hoger dan een jaar eerder. In zowel Overijssel als Gelderland groeiden de portefeuilles op jaarbasis met ongeveer 2,5 maand. Voor Flevoland kan op basis van voorhanden data geen betrouwbaar beeld van het derde kwartaal gegeven worden.

Ontwikkeling werkgelegenheid

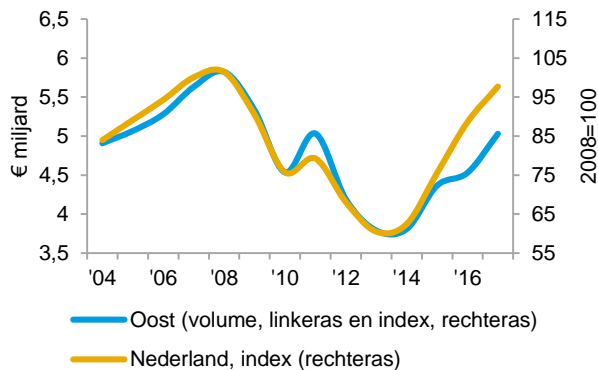
Stabilisering arbeidsvolume

De omvang van de werkgelegenheid is tussen 2015 en 2016 gedaald met 3,4%. Dit was een forse daling, maar in het landelijke beeld was de daling met 6,6% nog sterker. In 2017 zien we een lichte groei van de werkgelegenheid met 300 arbeidsjaren. Het arbeidsvolume komt daarmee dit jaar uit op 22.500 arbeidsjaren.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw)

Ontwikkeling woningbouwproductie

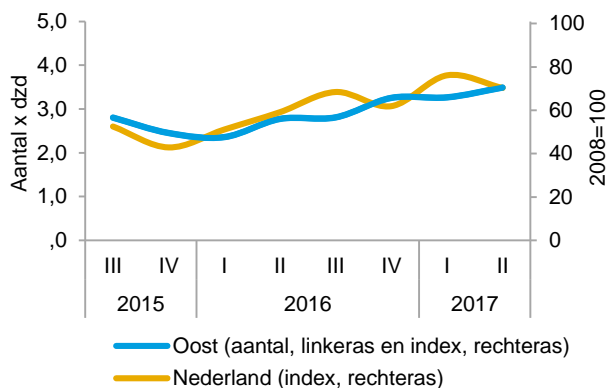

Productie groeit met 11%*

De woningbouw in de oostelijke drie provincies groeit dit jaar naar verwachting met 11%. Dit overtreft de verwachte landelijke productiegroei van 9%. Dit jaar komt het totale productievolume uit op € 5 miljard en heeft hiermee een aandeel van bijna 20% in de totale woningbouwproductie. Ten opzichte van de groei in 2016 (4%) maakt de productie dit jaar een versnelling door.

* *Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud*

Aantal vergunningen woningbouw

Stijgende trend aantal vergunningen

Het aantal verleende vergunningen voor nieuwe woningen bedroeg in de eerste helft van 2017 ruim 7.100. Op jaarbasis betekent dit een groei van 32%, die vrijwel gelijk is aan de gemiddelde landelijke groei. Ook de stijging ten opzichte van de tweede helft van 2016 is met 11% vergelijkbaar met die in Nederland als geheel (gecorrigeerd voor seizoensinvloeden). In Flevoland zijn 61% meer woningen vergund dan een jaar eerder, terwijl de toename in Overijssel (28%) en Gelderland (27%) iets achter bleef bij de landelijke ontwikkeling.

Woningbouwproductie per provincie

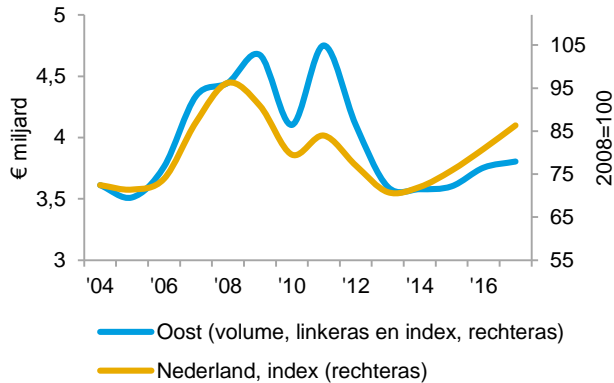
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2015	2016	2017	2016	2017
Overijssel	1.270	1.365	1.585	7,5	16
Flevoland	410	500	605	22	21
Gelderland	2.686	2.665	2.840	-1	6,5
Totaal	4.366	4.530	5.030	4	11
Nederland	21.100	24.150	26.275	14,5	9

Flevoland aan kop

Na een beperkte stagnatie in 2016 in de provincie Gelderland, groeit de productie dit jaar met 6,5%. De andere twee provincies noteren voor 2017 beduidend hogere groeicijfers. Flevoland gaat hierbij aan kop met een toename van de woningbouwproductie met meer dan een vijfde. De provincie Overijssel volgt met een groei van 16%. In laatstgenoemde provincie treedt wel de sterkste versnelling van de groei op.

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

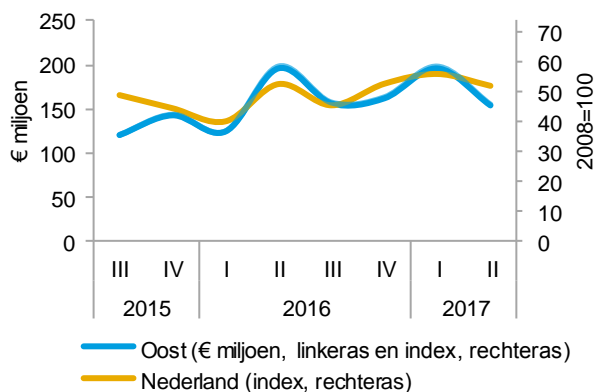

Productie utiliteitsbouw* groeit

De utiliteitsbouwproductie in landsdeel Oost groeit in 2017 naar verwachting op een gematigd tempo door. Na een groei van 4% in 2016 neemt de productie dit jaar met 1,5% toe, naar een niveau van € 3,8 miljard. Met dit volume hebben de drie oostelijke provincies een gezamenlijk aandeel van 19% in de landelijke productie.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud

Bouwwolume vergunningen utiliteitsbouw

Stevige toename vergunningenvolume

Het volume van verleende vergunningen voor nieuwbouw* in de eerste helft van 2017 betrof € 350 miljoen. Dit is 9% hoger dan een jaar eerder. De dynamiek in landsdeel Oost is hiermee minder sterk dan in Nederland als geheel (een groei van 16%). De sectoren nijverheid, onderwijs en cultuur en recreatie droegen het meest bij aan de groei van het vergunningenvolume, terwijl de vergunningverlening voor landbouw en zorg significant is afgenomen.

*Prijsniveau 2016

Utiliteitsbouwproductie per provincie

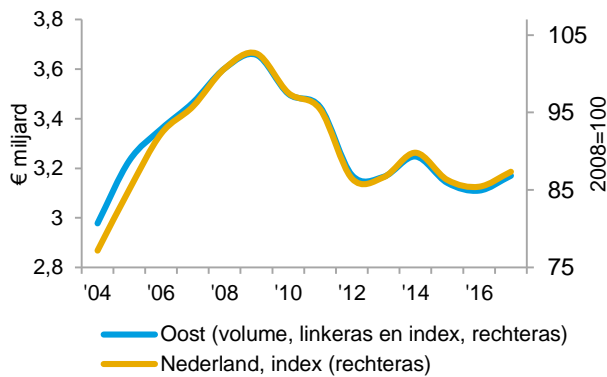
	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2015	2016	2017	2016	2017
Overijssel	1.194	1.190	1.050	-0,5	-12
Flevoland	360	460	610	28	32,5
Gelderland	2.049	2.105	2.145	3	2
Totaal	3.603	3.755	3.805	4	1,5
Nederland	18.000	18.850	19.775	4,5	5

Forse productiestijging in Flevoland

De markt voor de utiliteitsgebouwen groeit zeer sterk in Flevoland. Ten opzichte van 2016 neemt de productie dit jaar met bijna een derde toe. Vorig jaar groeide de productie al met 28%. Deze opeenvolgende sterke groei-percentages leiden in deze provincie naar verwachting tot een productie van € 610 miljoen in 2017. Tegelijkertijd krimpt de productie in Overijssel fors (-12%) en is de groei in Gelderland zeer beperkt (2%).

Ontwikkeling infraproductie

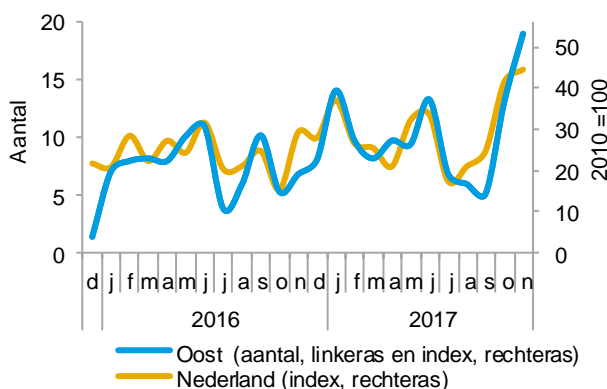

Infraproductie* groeit in 2017

De gww-productie laat in 2017 een lichte stijging zien van 2% ten opzichte van 2016. In 2016 was er nog sprake van een krimp van 1%. De productie in landsdeel Oost laat een vergelijkbaar beeld zien als de landelijke cijfers. Het productievolume bereikt in 2017 naar verwachting een niveau van € 3,2 miljard, de drie provincies nemen hiermee 21% van de landelijke productie voor hun rekening.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud

Openbare aanbestedingen

Aantal openbare aanbestedingen gedaald

Het aantal openbare aanbestedingen in het derde kwartaal van 2017 ligt 10% lager dan in dezelfde periode van 2016. Ook ten opzichte van de eerste twee kwartalen van 2017 presteert het derde kwartaal ondermaats. In het derde kwartaal zijn bijna de helft minder aanbestedingen verleend dan in de andere kwartalen.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen			Jaarlijkse verandering, %	
	2015	2016	2017	2016	2017
Overijssel	1.088	1.070	1.090	-1,5	2
Flevoland	209	210	215	0,5	2,5
Gelderland	1.844	1.830	1.865	-0,5	2
Totaal	3.141	3.110	3.170	-1	2
Nederland	14.375	14.250	14.525	-1	2

Evenwichtige groei

De onderlinge verschillen in productiegroei tussen de provincies in landsdeel Oost zijn zeer beperkt. In Overijssel en Gelderland groeit de productie naar verwachting met 2%. In Flevoland is de groei van de infraproductie een fractie hoger (+2,5%). De productie in Overijssel kromp in 2016 het meest waardoor het huidige herstel het grootst is binnen dit landsdeel. Gelderland neemt 58% van de infraproductie in het landsdeel voor haar rekening, terwijl het aandeel van Flevoland 6% bedraagt.